

4.LEKCIJA: Sešu dinastiju proza

Sjaošuo 小说 (*burt.* „mazās runas”): **proza**

文学、散文、小说

文 veņ / 笔 bi

Sanveņ 散文 (*burt.* „izkļiedētie raksti”): **daiļliteratūra, proza, ritmiskā proza, eseja**; vācu sinologs Wolfgang Kubins: „*Sanveņ ir īss teksts, kurā atklājas indivīda disputs ar apkārtējo pasauli.*”

Kīn.-angļu-kīn. vārdn. „Venliņ” 文林 (ed. John De Frances)

- Fiction 小说 (proza)
- Literary sketch 笔记小说 (literārs skečs)
- Novel 长篇小说 (romāns)
- Novella 记述体小说 (novele)

- Novelette 中篇小说 (garstāsts)
- Romance 言情小说 (piedzīvojumu romāns)
- Short-short story 小小说 (īsproza)
- Short story 短篇小说 (īsaais stāsts)

Šuo 說 kā „runas izprieecām”: 言 „vārdi, runāt”

兌 „prieks, priecāties”

Šui 說 kā „,pārlicināšana, pierunāšana”

„Džuandzi” asociē „mazās nenozīmīgās runas” arniecīgajiem cilvēkiem, ar mazajām zināšanām, mazām zivtiņā (karūsām): „*Tie, kuri greznojas ar mazajām runām, lai izpatiktu ciema vecākajam, patiešām ir tālu no lieliem sasniegumiem.*”

2. Žanra veidošanās vēsture

- Pasakas (*šeņhua* 神话)
- Teikas (*čuāņšuo* 传说)
- Alegorijas (*jujaņ* 寓言)

Baņ Gu 班固 (1.gs.m.ē.) „Haņ vēsture” (*Haņšu* 汉书):

- Klasiskie teksti un to komentāri (*dzjindžuaņ* 经传)
- Dzeja un stāstošā dzeja (*šifu* 诗赋).
- Seno domātāju filozofiskie sacerējumi (*džudzi* 诸子): 10 skolas, pēdējā – *sjaošuo*: 15 krajumi ar 1380 stāstiem. Baņ Gu vērtējums: „*Sjaošuo ir pa ceļam saklausītas un aplami atstāstītas ielu baumas un šķērsieliņu tenkas*”

Lu Dzji 陆基 (3.gs.) „Veņfu” 文赋 10 žanri (*ti* 体):

- dzeja
- stāstošā dzeja
- kapakmeņu uzraksti
- slavas dziesmas
- ieraksti uz traukiem
- brīdinājumi
- odas
- ziņojumi
- [mazās] **runas**

Vērtējums: „*Runas ir apžilbinošas, bet nepatīcas*”

Jiņ Juņ (5.-6.gs.) pirmo reizi izmantoja *sjaošuo* kā stāstu krājuma nosaukumu

Tan din.laikā 7.gs. *sjaošuo* ieguva vispāratzīta un oficiāla literārā žanra statusu

Oujan Sjiu (11.gs.) „Vēlīnās Tan vēsturē” (Sjin Tan šu 新唐书) apzīmēja stāstus kā *lei* 类 (klase, tips, veids), pieskaitot pie vēsturiskiem sacerējumiem.

Turpmāko dinastiju katalogos *sjaošuo* dažreiz iedalīja pie domātāju darbiem (*zibu* 子部), citreiz pie vēsturiskiem sacerējumiem (*šibu* 史部).

3. *Sjaošuo* modernajā ķīniešu literatūrā

Lian Cjičao (1873-1929): *sjaošuo* kā sabiedrības balss, kas atspoguļo tautas masu domas un jūtas

1918. g. Hu Ši: īsie stāsti (*duaņpiaņ sjaošuo* 短篇小说)

1924. g. Lu Sjuņ pirmais vēsturiskais pētījums par Ķīnas īso stāstu žanru

***Sjaošuo* kā viens no četriem galvenajiem mūsdienu literatūras žanriem:**

- *šige* 诗歌 (dzeja un dziesmas)
- *saņweņ* 散文 (mākslinieciskā proza)
- *sjidzju* 戏剧 (drāma)
- *sjaošuo* 小说 (stāstošā proza)

***Sjaošuo* kā viens no četriem vēsturiskajiem literāro darbu veidiem:**

- Tan dzeja (*Tan ši* 唐诗)
- Sun melodiskā dzeja (*Sun ci* 宋词)
- Juaņ dziesmu spēles (*Juaņ cju* 元曲)
- Min romāni (*Min sjaošuo* 明小说)

Jaunās Kultūras kustības (1919.g) literārās valodas reforma:

- „modernie” (*sjaņdai* 现代) jeb „vienkāršās valodas” (*baihua* 白话 darbi)
- „senlaiku” (*gudai* 古代) jeb „literārās valodas” (*veņjaņ* 文言) darbi

Duvei Decimālās Klasifikācijas sistēma (Dewey Decimal Classification):

- īsie stāsti (*duanpian sjaošuo* 短篇小说),
- vidēji garie stāsti (*džunpian sjaošuo* 中篇小说)
- garie stāsti jeb romāni (*čanpian sjaošuo* 长篇小说)

4. Disputi par sjaošuo literāro vērtību

Tradicionālais uzskats: „*sjaošuo izcelsme ir apšaubāma*” (*laili buzhen* 来历不正)

Vēsturnieki apkopoja stāstu krājumos pāri palikušos un fragmentāros faktus, kuri neietilpinājās oficiālajās dinastiju vēsturēs. Lineāra attīstība: pareizā vēsture (*dženši* 正史) => jauktā vēsture (*dzaši* 杂史) => ārējā vēsture (*vaiši* 外史) => īsie stāsti (*sjaošuo* 小说).

Vēsturiskais literatūras dalījums

- Elitārie galma daiļdarbi (*veņjaņveņ* 文言文 „literārās valodas raksti”) ir „eleganti” (*ja* 雅)
- Sarunvalodai tuvā literatūra (*baihuaveņ* 白话文 „vienkāršās valodas raksti”) ir „prasta” (*su* 俗)

Tradicionālie stāstu krājumi

- 5.gs. Sešu din.laikā „Pasaules jaunās runas” 世说新语 (sast. Liu Jicjin)
- 7.gs. Tan din. „Likumu dārzi un pērļu birztaļas” 法苑珠林 (sast. Tan Daoši)
- 10.gs. Sun din. „Vislielākā miera plašie pieraksti” 太平广记

Min un Cjin laika romāni

- 14.gs. „Trīs valstu piedzīvojumi” 三国演义 (Luo Guāndžun)
- 14.gs. „Purva malas nostāsti” 水浒传 (Ši Naijaņ)
- 16.gs. „Ceļojums uz Rietumiem” 西游记 (Vu Čenen)
- 17.gs. „Sarkanā kambara sapnis” 红楼梦 (Cao Sjucjiņ)